

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

ΣΤΑΥΡΩΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

Ὁ σταυρὸς εἶνε ἱερὸν σημεῖον ἀπὸ χρόνων ἀμνημονεύτων. Παρελήφθη δὲ ὑπὸ τοῦ χριστιανισμοῦ ἕνεκα τῆς συμβολικῆς του σημασίας, πρὸς ὑπόμνησιν τοῦ δυαδικοῦ τῆς φύσεως καὶ τῆς συζεύξεως τοῦ ἄρρενος μετὰ τοῦ θήλεος ἐπὶ παραγωγῇ τοῦ τελείου ἀνθρώπου. Πράγματι δὲ ἐν τῇ φύσει τὸ σημεῖον τοῦτο ἀπαντᾶται ἀποτετυπωμένον πανταχοῦ διότι πανταχοῦ ἢ δυὰς τοῦ ἄρρενος καὶ τοῦ θήλεος ἢ ὑφίσταται ἢ ὑπολανθάνει. Ἐν παντὶ δὲ ἀποτελεῖ προσδοκίαν καὶ μέθοδον ἀναγεννήσεως ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὴν διασταύρωσιν τῆς ἐλλειπτικῆς μετὰ τοῦ Ἰσημερινοῦ, καθ' ἣν ἀφ' ἑνὸς ὁ Ἥλιος—ἢ ὅπως θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὁ Ἀπόλλων, ὁ Ζεὺς, ὁ Χριστὸς—κατέρχεται εἰς τὸν Ἄδην καὶ ἀνέρχεται πάλιν εἰς τὸ

Φῶς. Ἡ διασταύρωσις τῶν δύο γραμμῶν εἶνε ἡ μέθοδος τῆς διαδοχῆς τῶν ἐποχῶν καὶ συνεπῶς τῆς ἐξελίξεως. Ἐντεῦθεν ὁ Σταυρὸς εἶνε τὸ σύμβολον τῆς ἀναγεννημένης ἀνθρωπότητος μάλιστα καθ' ὅσον τὰ τέσσαρα ἄκρα αὐτοῦ παριστῶσι τὸ τετρασύνθετον τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς φύσεως πάσης. Τοῦτου ἕνεκα καὶ ὁ ἐσταυρωμένος Χριστὸς εἶνε ὁ τύπος τοῦ ἀναγεννημένου ἀνθρώπου. Ἡ κατὰ τὸν τύπον τοῦτον βαθμιαία διάπλασις ἡμῶν προϋποθέτει τὴν σταύρωσιν τοῦ ἔνδον ἡμῶν οἰκοῦντος Χριστοῦ ἢ Φοίβου. Πᾶς ὁ ποθῶν πρόοδον καὶ ἡμέρωσιν πάσχει ἀλλ' ἀκολούθως νικᾷ σῶζων καὶ αὐτοὺς τοὺς σταυρωτάς αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ σκότους, ὅπως ὁ Ἥλιος διασταυρούμενος ὑπὸ τῆς Γῆς φωτίζει καὶ θερμαίνει αὐτήν. Ἀλλὰ σταυρωταὶ τοῦ ποθοῦντος πρόοδον καὶ ἡμέρωσιν δὲν εἶνε μόνον οἱ διώκται καὶ γλευασταί, ἀλλὰ κυρίως αἱ παρορμήσεις τῆς κατωτέρας αὐτοῦ φύσεως ἃς προώρισται νὰ ὑποτάξῃ καὶ χρησιμοποίησῃ ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπίνης ἐξελίξεως. Οὕτω τις ἀναγεννᾷ καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους. Αὕτη εἶνε

ἡ ἐρμηνεία ἢ προσήκουσα εἰς τὴν περὶ γεννήσεως σταυρώσεως καὶ ἀναστάσεως παράδοσιν. Γεννᾶται ἐν ἡμῖν ὁ περὶ ἀνθρωπισμοῦ πόθος, συνεπάγεται σύγκρουσιν πρὸς τὴν κτηνωδίαν τοῦ κόσμου καὶ τέλος κατισγύει αὐτῆς. Σωτὴρ ἐκάστου εἶνε ὁ ἔνδον γεννώμενος οὗτος πόθος. Χριστὸς γίνεται βαθμηδὸν ὁ χρηστός. Ἐνωτέρω παρατήρησα πρὸς ἄξισημείωτοι εἰσὶν αἱ συμπτώσεις αὐτῶν λέξεων εἴτε ἐτυμολογικῶς συγγενεουσῶν εἴτε μή. Οὕτω καὶ ἡ λέξις Ἰησοῦς ἣτις σημαίνει σωτῆρα συμπίπτει μὲ τὸ ὄνομα τῆς Ἰσιδος (ἰς=φῶς) ἐπίσης μὲ τὸ ὄνομα τῆς Ἰασοῦς (ιονικῶς Ἰησοῦς) θεᾶς τῆς υἰγιείας, τῆς Ἰοῦς κλπ. Φῶς καὶ σωτηρία εἶνε ἀποτελέσματα τοῦ προσημειωθέντος θεοῦ πόθου οὗ ἢ ἀπουσία ἢ ἀπόσβεσις βυθίζει εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν ἄρνησιν. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ σύλληψις τῆς ἐννοίας τοῦ Ἀντιχρίστου. Πᾶς λοιπὸν ἔστις ἀπροσκόπτως χωρεῖ εἰς τὴν ἐξέλιξιν εἶνε Ἰησοῦς Χριστός, Ἰησοῦς διότι σώζεται καὶ φωτίζεται, Χριστὸς διότι ἡ προσωπικότης αὐτοῦ χρίεται ὑπὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ πνεύματος. Ἀλλὰ

πρὸς ἀπρόσκοπτον ἐξέλιξιν εἶνε ἀνάγκη τῆς στενῆς ὁδοῦ, ἣν πάλιν δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς σταύρωσιν. Εἶνε ἀνάγκη νὰ βύσωμεν τὰ ὦτα εἰς τὰς μολπὰς τῶν Σειρήνων κατὰ τὴν θαυμασίαν ἀλληγορίαν τῆς Ὀδυσσεΐας. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅστις ἀλληγορεῖ τὸν ἀνθρώπινον Νοῦν, παθὼν καὶ κινδυνεύσας ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἐπανευρίσκει τὴν νόμιμον καὶ πιστὴν σύζυγόν του ἣτις παριστᾷ τὴν Καρδίαν.

Πᾶσαι αἱ ἀλληγορίαι αὗται σημαίνουσι τί δύναται νὰ κατορθώσῃ ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια ἂν θελήσῃ νὰ ταλαιπωρηθῇ τις χάριν εὐγενοῦς τινος ιδεώδους. Οὕτω καὶ ἡ ἀλληγορία τοῦ μυστικοῦ δείπνου καὶ τῆς θείας εὐχαριστίας σημαίνει τὴν μεταμόρφωσιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἰς θείαν. Ὁ κλώμενος ἄρτος παριστᾷ τὴν θείαν οὐσίαν τοῦ σύμπαντος διὰ δὲ τοῦ χυνομένου οἴνου δηλοῦται τὸ πνεῦμα τὸ μετὰ τῆς οὐσίας ἐνούμενον χάριν τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀποθεώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἀνθρώπος παρήχθη ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως καταστῆ Θεός. Πάντα τὰ πρὸς

τοῦτο στοιχεῖα εὐρηγνται ἐν αὐτῷ ἐν λανθανούσῃ καταστάσει. Εἰς αὐτὸν ἀπόκειται ἢ νὰ τ' ἀναπτύξῃ ἢ ν' τ' ἀποσβέσῃ. Διακρίνων τὸ ἔνδον ἀπὸ τοῦ ἔξω καὶ προτιμῶν τὸ ἔνδον ταυτίζει τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ θέλησιν μετὰ τῆς θελήσεως τοῦ θείου. Ἡ ψυχὴ προσλαμβάνει τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα ἵνα στεφανωθῇ ἐξικνουμένη εἰς τὴν περιωπὴν τῆς θεότητος. Σταυροῦται ἐν τοῖς ἔξω ἀλλ' ἀναγεννᾶται ἐν τοῖς ἔνδον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

ΣΥΝΕΙΔΗΣΙΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΗ

Ἡ ἔνωσις τοῦ ἄρτου μετὰ τοῦ οἴνου εἰκονίζει θαυμασίως τὴν γένεσιν τοῦ Κόσμου. Τὸ πνεῦμα ἀπορροφᾶται ὑπὸ τῆς οὐσίας καὶ παράγεται ἢ ζῶσα ὕλη ἣτις ἀποτελεῖ τὸ φαινόμενον σύμπαν. Ἡ οὐσία τοῦ παντός ἐμβεβαπτισμένη οὖσα εἰς τὸ ἀγνὸν πῦρ, ἦτοι πνεῦμα, καὶ ἀπορροφήσασα αὐτὸ διακαίεται καίτοι δὲν καταφλέγεται ὑπ' αὐτοῦ. Τοῦ πυρὸς τούτου πᾶσα ἀτομικότης μετέχει καὶ γονιμοποιεῖται ὑπ' αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν παράγεται ἢ ψυχὴ. Πράγματι τὸ πνεῦμα ἀπὸ τῆς γυμνῆς αὐτοῦ καταστάσεως μετεμορφώθη εἰς ὕλην ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως παραχθῆ καὶ ἐξελιχθῆ ψυχὴ. Ἡ παραγωγή συντελεῖται δι' ἠλεκτρικῆς κινητοποιήσεως τῶν μορίων τῆς οὐσίας, μεθ' ὃ τὸ πνεῦμα μένει πάλιν ἐν γυμνῇ καταστάσει καί-

περ ἑξακολουθοῦν νὰ οἰκῆ ἐν τῇ ἀτομικότητι· μέχρι μετουσιώσεως ἤτοι ἀποθεώσεως αὐτῆς. Ὁ κόσμος οὕτω ἡμέραν τινα προώριστα νὰ πλυθунθῆ ὑπὸ θεανθρώπων. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεως. Ἡ οὕτω διαθέουσα τὰ πάντα θεία οὐσία μεταδίδει εἰς πᾶν κοσμικὸν μῶριον τὸν ἰδιάζοντα αὐτῇ χαρακτῆρα προσωπικότητος ἄνευ τοῦ ὁποίου δὲν θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ ἐξέλιξις, διότι ἡ ἐξέλιξις καθορίζεται ὑπὸ δύο παραγόντων, τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς μνήμης, ἀμφοτέρων ἰδιοτήτων τῆς προσωπικότητος. Τοῦ μὲν ἐνσυνειδήτου τῆς ὕλης συνέπεια εἶνε ἡ πρὸς ὀργανισμὸν ὄρεξις αὐτῆς καὶ ἐντεῦθεν τὸ πρωτόπλασμα τῆς δὲ μνήμης συνέπεια εἶνε ἡ τάσις πρὸς προβιβασμὸν εἰς ὀργανισμὸν τελειότερον.

Ἡ μνήμη παρέχει τὴν ἰκανότητα τοῦ διακρίνειν τὰς ἐντυπώσεις ἐπομένως τοῦ ἀποταμιεύειν πεῖραν καὶ ἐντεῦθεν ἀνάγκη τελειοτέρων ὀργάνων. Ἡ μνήμη εἶνε καὶ αἰτία τοῦ διαφορισμοῦ τῆς ὕλης εἰς ἀτομικότητας ἕνεκα τοῦ διαφόρου πρίσματος δι' οὗ προσπίπτουσιν αἱ ἐντυπώσεις

εἰς τὴν μικροσυνείδησιν ἐκάστου κυτταρίου. Ἀ-
ληθῶς πᾶσαι αἱ μικροσυνηδήσεις ἔχουσιν ἐνότητα
ἀλλὰ αἱ χωρισταὶ ἐντυπώσεις διαφορίζουσιν αὐτὰς
χωρὶς νὰ καταστρέψωσι τὴν ἐνότητα τοῦ ὀργα-
νισμοῦ τοῦ ἀποτελοῦντος τὸ ἄθροισμα. Οὕτω ἡ
ἀνθρωπίνη ψυχὴ εἶναι ἄθροισμα μικροσυνειδήσεων
ἀντιλαμβανομένων κατ' ἰδίαν τὰς ἐντυπώσεις τῆς
ὕλης ἢν ζωογονοῦσιν, ἀλλ' ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ
εἶναι ἐν τούτοις μία, ἔχουσα ὡς συνείδησιν ἰδίαν
τὸ σύνολον τῶν μικροσυνειδήσεων. Οὕτω ἡ κοι-
νωνικὴ ψυχὴ εἶναι ἄθροισμα τῶν ἀτομικῶν συ-
νειδήσεων ἀντιλαμβανομένων ἰδίᾳ ἀλλ' ἐνταυτῷ
εἶναι μία ἔχουσα ὡς ἰδίαν συνείδησιν τὸ ἄθροισμα
τῶν συνειδήσεων τῶν μελῶν ἐξ ὧν σύγκειται.
Οὕτω, ἐν μείζονι κύκλῳ, ἐκάστου πλανήτου ὑ-
πάρχει μία ψυχὴ, ἐκάστου συστήματος πλανη-
τῶν μία ψυχὴ ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ ἄθροίσμα-
τος τῶν κατ' ἰδίαν ψυχῶν τῶν πλανητῶν του καὶ
οὕτω τοῦ σύμπαντος ὑπάρχει μία ψυχὴ, ἡ συ-
νολικὴ ψυχὴ τοῦ ἀπείρου ἧς μέλος εἶναι ὄχι μό-

νον ἕκαστος ἡμῶν ἀλλὰ καὶ ἕκαστον τῶν εὐτελεστάτων αὐτῶν ἐμψύχων.

Ἐκάστης τῶν ομάδων τούτων ἡ ἐνότης εἶνε τὸ ἐγὼ αὐτῆς, ἡ δὲ ἐνότης τοῦ συνόλου τῶν ἐνοτήτων ἢ μᾶλλον τοῦ ἀπείρου τῶν ἐνοτήτων εἶνε τὸ ἐγὼ τοῦ σύμπαντος. Καίτοι τὸ ἐγὼ ἐκάστης ἀτομικότητος συναποτελεῖται ἐκ πολλῶν μικρότερων ἐγῶ, εἶνε τὶ πλειότερον τοῦ ἀθροίσματος αὐτῶν καθόσον προσκτώμενον ἐνότητα ἰδίαν καὶ χαρακτῆρα ἴδιον καταλαμβάνει τὴν κορυφὴν τῆς ομάδος καὶ ὑπερέχει τοῦ συνόλου αὐτῆς.

Οἱ νόμοι τῆς μηχανικῆς, τῆς χημείας καὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἶνε αἱ μέθοδοι δι' ὧν αἱ μικραὶ ἐνοτήτες συνέρχονται ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀλλ' ἢ συνέλευσις κατεργάζεται ἐστίαν ἣν παραυτίκα πληροῖ ἡ θεία οὐσία προβιβάζουσα οὕτω τὴν ομάδα ἀπὸ ἀπλοῦ ἀθροίσματος ἐνοτήτων εἰς ἰδίαν καθολικωτέραν ἐνότητα. Ἡ ὕλη διακεντωμένη ὑπὸ τοῦ διαθέοντος αὐτὴν πνεύματος ἱκανοποιεῖ τὴν πρὸς ὀργανισμόν καὶ προβιβασμόν ὄρεξιν αὐτῆς, τὴν πρὸς ἐξέλιξιν δηλαδή τάσιν της.

Ἡ τάσις αὕτη ἀποτελεῖ τὴν κεντρόφυγα δύναμιν ἣτις ἀναγκάζει τὸ πᾶν εἰς ὄρμην πρὸς τὰ ἔξω ἢ ἄλλως, τὸ ἄρρεν μέρος τῆς φύσεως. Ἀλλὰ μετὰ τῆς κεντρόφυγας συλλειτουργεῖ καὶ ἡ κεντρομόλος ἣτις καίτοι χρονολογικῶς δὲν ἔρχεται μετὰ τὴν κεντρόφυγα, ἔρχεται ὁμως μετ' αὐτὴν λογικῶς, ἐντεῦθεν τὸ θῆλυ λέγεται μεταγενέστερον καὶ παράγωγον τοῦ ἄρρενος. Ἡ συλλειτουργία αὕτη τῶν δύο ὀρμῶν καθορίζει κύκλον ὅθεν πᾶσα κίνησις ἐν τῇ φύσει ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ εἶνε κυκλοειδής. Τὰ πράγματα τοῦ κόσμου θ' ἀπετέλουν κύκλον ἐπαναλαμβάνοντα ἑαυτόν, ἐὰν μὴ πρὸς τῷ παράγοντι τῆς συνειδήσεως συνελιπούργει καὶ ὁ παράγων τῆς μνήμης, χάρις εἰς τὸν ὁποῖον ἕκαστος κύκλος περαιούμενος δὲν ἐπαναλαμβάνεται ἀλλ' αἶρεται ἀνεπαισθήτως ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ὀρέξεως νέων καὶ ἐντελεστέρων ἐντυπώσεων. Τὸ ἐντεῦθεν ἀποτέλεσμα εἶνε κίνησις σπειροειδής ἀσφαλίζουσα τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν ἐπ' ἄπειρον πρόοδον. Ἐπανερχόμεθα εἰς τὸν Ἰανουάριον κατ' ἔτος, ἀλλ' ἕκαστος Ἰανουάριος

δὲν εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν προηγούμενον. Οὕτω καὶ ἐν τῇ προόδῳ τῆς Ἱστορίας, ἐπανερχόμεθα εἰς ὁμοταγῆ ἐποχὴν περιοδικῶς ἀλλ' ἐκάστοτε εἰς τελειοτέραν. Ἡ πρὸς τὰ ἔξω τάσις λοιπὸν σκοπεῖ τὴν ἐπεξεργασίαν ἀτομικότητων ἐν χώρῳ καὶ λειτουργεῖ τῇ ὁδηγίᾳ τῆς ἀντιλήψεως, ἀλλ' ἡ ἑτέρα τάσις πρὸς τὰ ἔσω ἥτις ἐνεργεῖ τῇ ὁδηγίᾳ τῆς μνήμης ἐξασφαλίζει τὴν ἐνότητα αὐτῶν ἐν χρόνῳ. Διὰ τῆς πρὸς τὰ ἔσω τάσεως, συντηρεῖται ἡ ὁμογένεια τῆς κεντρῶας οὐσίας μετὰ τῆς περιφερείας ἣν ἀδιακόπως διαγράφει ἡ πρὸς τὰ ἔξω τάσις. Τὸ θῆλυ μέρος παντὸς ὀργανισμοῦ διατηρεῖ ἀνοικτὴν εἰς αὐτὸν τὴν πηγὴν τῆς ἐσωτερικῆς χάριτος καὶ ἰσχύος, ἐνῶ τὸ ἄρρεν σπεῖρει νέους ὀργανισμούς. Ἐπειδὴ τὸ ἔσω καθ' ἃ ἀνέπτυξα ἀνωτέρω εἶνε ἄνω καὶ τὸ ἔξω κάτω, τὸ θῆλυ δέον νὰ τάσσεται ὑπεράνω τοῦ ἄρρενος ἵνα ἡ δυὰς εἶνε γνησίᾳ καὶ κατὰ φύσιν καὶ ἐπομένως ἵνα ἡ πρόοδος τῶν ἀνθρωπίνων βαίνῃ ἀρμονικῶς. Οὕτω πᾶσα ἀτομικότης εἶνε ἡλιακὸν σύστημα καταρτιζόμενον βαθμηδὸν κατὰ τοὺς νόμους τῆς

μηχανικῆς τῆς χημείας καὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ,
καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς κεντρόφυγος καὶ κεντρο-
μόλου δυνάμεως, προικιζόμενον δὲ διὰ ψυχῆς
ἐξελισσοῦσης καὶ ἐξελισσομένης ὑπὸ τὴν ἐπίδρα-
σιν τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς μνήμης.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΤΗΤΣΙΔΗΣ